

Sygn. akt I ACa 108/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jolanta Terlecka
Sędzia:	SA Walentyna Łukomska-Drzymala
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Protokolant	stażysta Sylwia Szymańska

po rozpoznaniu w dniu 15 lipca 2015 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa M. Ś., E. Ś. (1)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą
w W.

o zapłatę zadośćuczynienia

na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 24 czerwca 2014 r., sygn. akt I C 1737/13

I. z apelacji powódek zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. zasądzoną w punkcie 1 kwotę zadośćuczynienia podwyższa z 50 000 zł do 70 000 (siedemdziesiąt tysięcy) złotych;
2. zasądzoną w punkcie 3 kwotę 250 zł podwyższa do kwoty 3617 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych;
3. w punkcie 4 odstępuje od obciążania M. Ś. kosztami sądowymi na rzecz Skarbu Państwa;
4. zasądzoną w punkcie 5 kwotę zadośćuczynienia podwyższa z kwoty 40 000 zł do kwoty 70 000 (siedemdziesiąt tysięcy) złotych;
5. zasądzoną w punkcie 7 kwotę 250 zł podwyższa do kwoty 3617 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych;
6. w punkcie 8 odstępuje obciążania E. Ś. (1) kosztami sądowymi na rzecz Skarbu Państwa;
7. w punkcie 9 podwyższa kwotę 4628 zł do kwoty 7184 (siedem tysięcy sto osiemdziesiąt cztery) złotych.
8. uchyla punkt 10 zaskarżonego wyroku.

II. w pozostałej części apelację powódek oddała;

III. apelację pozwanego oddała w całości;

IV. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. Ś. i E. Ś. (1) kwotę po 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym na rzecz każdej z powódek.

I A Ca 108/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 czerwca 2014r. Sąd Okręgowy w Radomiu po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2014r. spraw z powództwa M. Ś. i E. Ś. (1) przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o zapłatę zadośćuczynienia zasądził od pozwanego na rzecz M. Ś. 50.000,00zł, a na rzecz E. Ś. (1) 40 000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 czerwca 2013r.

Dalej idące roszczenia powódek oddalił.

Zasądził od pozwanego koszty procesu na rzecz powódek po 250zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Nakazał ściągnąć z zasądzonych na rzecz powódek kwot od M. Ś. - 2.500,00 zł i E. Ś. (1) 2000zł tytułem zwrotu kosztów sądowych.

Nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa –Sądu Okręgowego w Radomiu kwotę 4.628,00zł (cztery tysiące sześćset dwadzieścia osiem zł) tytułem kosztów sądowych, a od powódek po 64,00zł tytułem kosztów sądowych.

Sąd ustalił, że w dniu 16 października 2005 r. w miejscowości Ż. Nowy, gminie C., T. B. wykonując prace czyszczenia stawu przy wykorzystaniu ciągnika rolniczego wraz z wózkiem do przewożenia palet nie zachował należytej staranności i doprowadził do zsunięcia się ciągnika do stawu, który przycisnął stojącą w pobliżu matkę powódek, E. Ś. (2), która doznała obrażeń, w następstwie których zmarła.

Wyrokiem Sądu Rejonowego wG.z dnia 28 lutego 2006 r. T. B. został uznany za winnego popełnienia przestępstwa i skazany (wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 28 lutego 2006 r. sygn. akt (...), k. 22).

Sprawca wypadku - jako posiadacz pojazdu mechanicznego ubezpieczony był od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym (...) S.A. w W..

Matka powódek pracowała w zakładzie jako zbrojarz, po rozwiązaniu zakładu, podejmowała prace dorywcze, z czasem w okresie letnim wraz ze starszą córką - M. Ś..

Otrzymywała zasiłek okresowy w wysokości 135, 09 zł miesięcznie na okres od 1 lutego 2005 r. do 31 maja 2005 r. oraz od 1 sierpnia 2005 r. do 30 września 2005 r. w wysokości 147 zł (zaświadczenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w G. k. 55, akta szkody).

Powódki M. Ś. oraz E. Ś. (1) przed śmiercią matki zamieszkiwały wspólnie w domu należącym do dziadka powódek. Wcześniej mieszkała z nimi także babcia, która zmarła w 2001 r. Po jej śmierci matka powódek nadużywała alkoholu pozostawiając przykre wspomnienia u E. Ś. (1) z okresu dzieciństwa. Matka bowiem zabierała ją na meliny gdzie piła. Wieczorami wracała do domu nietrzeźwa, co prowadziło do kłótni ze starszą siostrą (wywiad z powódkami przeprowadzony prze biegłe k.75, 79).

M. Ś. w chwili śmierci matki miała 23 lata, ukończyła technikum zawodowe i podejmowała prace dorywcze, zaś E. Ś. (1) miała 11 lat i uczęszczała do szkoły podstawowej. Powódki są siostrami przyrodnimi, nie utrzymują kontaktu

z ojcami macierzystymi. Po śmierci matki M. Ś. otrzymała zasiłek celowy z przeznaczeniem na opłaty oraz żywność (zaświadczenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w G. k.55, akta szkody nr (...)).

M. Ś. bardzo przeżyła śmierć matki. Spoczęły na niej obowiązki opieki nad młodszą siostrą - E., dla której, postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 9 stycznia 2006 roku, została powołana na rodzinę zastępczą (postanowienie Sądu Rejonowego w K.z dnia 9 stycznia 2006 roku, sygn. akt (...), znajdujący się w aktach szkody nr (...), k. 42v). Powódka uzyskuje zasiłek w wysokości 658,80 zł miesięcznie przeznaczając powyższą kwotę na pokrycie kosztów utrzymania siebie i siostry (zaświadczenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w K., akta szkody nr (...), k. 56).

Po śmierci matki powódka nadal podejmowała prace dorywcze. Ciężar utrzymania wówczas małoletniej siostry, a także osobiste starania o jej wychowanie spoczywał na powódce. Nie mogła w tym zakresie liczyć na pomoc członków rodziny zmarłej matki. Nie korzystała z pomocy psychiatrycznej lub psychologicznej.

M. Ś. nie jest z nikim związana, nie założyła rodziny. Podejmuje prace dorywcze w sezonie letnim i uzyskuje dochód w wysokości 500 zł. Na wydatki powódek składają się: opłata za energię elektryczną, za gaz w kwocie 50 złotych, zakup opału w kwocie 100 złotych, zakup wyżywienia, środki higieny i chemii w kwocie około 500 złotych, wydatki na szkołę w kwocie 150 złotych, opłata za internet w kwocie 50 złotych (k. 12-14, 19-21). Całość dochodu powódki przeznaczają na bieżące koszty utrzymania.

U powódki rozpoznano dystymiczne zaburzenia nastroju. Po śmierci matki rozwinęły się początkowo zaburzenia depresyjno - lękowe pogłębione reaktywnie, które po upływie kilkunastu miesięcy przeszły w dystymiczne zaburzenia nastroju charakteryzujące się umiarkowanym obniżeniem podstawowego nastroju, złym samopoczuciem, poczuciem ogólnej niesprawności, apatią i anhedonią, niską samooceną. Dla poprawy stanu zdrowia powódki wskazane jest podjęcie leczenia, w tym psychofarmakoterapii oraz psychoterapii zwłaszcza kognitywnej oraz interpersonalnej (opinia sądowa psychiatryczno - psychologiczna, k. 78 - 81).

Również powódka E. Ś. (1) była silnie emocjonalnie związana z matką, która była dla niej jedynym wsparciem.

Po śmierci matki, opiekę nad nią sprawowała siostra - M. Ś.. Powódka nie korzystała z form wsparcia w szkole, nie korzystała z pomocy psychologa. Częściowe wsparcie otrzymywała od ciotki. Bardzo długo przeżywała żałobę po matce (wyjaśnienia informacyjne powódki 00:18:11 - 00:22:26 min. rozprawy w dniu 14 lutego 2014 r., koperta z nagraniem k. 68,00:10:25 - 00:15:09 min. rozprawy w dniu 10 czerwca 2014r, koperta z nagraniem, k. 90) .

Powódka E. Ś. (1) ma 20 lat, posiada wykształcenie zawodowe, kontynuuje naukę w szkole zaocznej, nie podjęła zatrudnienia.

Po śmierci matki powódki spędzały święta u ciotki, która częściowo je wspierała (wyjaśnienia informacyjne powódki M. Ś. 00:07:18 -00:18:04 min. rozprawy w dniu 14 lutego 2014 r., koperta z nagraniem k. 68).

Pozwany przyznał powódce E. Ś. (1) odszkodowanie w wysokości 20 000 zł tytułem znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej po śmierci matki (decyzja (...), akta szkody nr (...), k. 50, 53) oraz przyznał powódkom zwrot kosztów pogrzebu w wysokości 749 zł ((...) decyzja, k. 49v).

Powódki zgłosiły roszczenie wobec pozwanego tytułem zadośćuczynienia w kwocie 100 000 zł oraz 80 000 zł. Decyzją z dnia 20 maja 2013 roku pozwany odmówił wypłaty odszkodowania (decyzja (...), akta szkody nr (...), k. 29, 30).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym na podstawie dokumentów załączonych do akt niniejszej sprawy, w tym akt sygn. akt (...), akt szkody nr. (...) oraz opinii sądowej psychiatryczno psychologicznej biegłej sądowej psychiatry H. Ł. oraz biegłej sądowej psycholog B. G. (k. 74-81). Wiarygodność dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu i nie była przez strony kwestionowana.

Powódki dochodziły w niniejszej sprawie zadośćuczynienia za krzywdę przeciwko pozwanemu zakładowi ubezpieczeń z tytułu jego odpowiedzialności wynikającej z umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawartej przez posiadacza pojazdu mechanicznego kierowanego przez sprawcę zdarzenia z dnia 16 października 2005 r.

Odpowiedzialność zastępcza pozwanego za skutki tego wypadku, co do zasady była bezsporna - pozwany zakład ubezpieczeń jej nie kwestionował.

Spór stron natomiast koncentrował się na ustaleniu, czy zaistniały przesłanki do wypłaty powódkom zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Pozwany podnosił brak podstaw do przyznania powódce zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, ponieważ do zdarzenia wywołującego szkodę doszło przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, to jest przed dniem wejścia w życie § 4 art. 446 k.c., na podstawie którego sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 7 listopada 2012r. sygn. akt III CZP 67/12 wskazał, że przepis art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych nie wyłączył z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.

Istota ubezpieczenia z tytułu odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów polega na przejęciu przez ubezpieczyciela obowiązku odszkodowawczego w razie zajścia wypadku, w wyniku którego po stronie ubezpieczonego powstał obowiązek odszkodowawczy. Ponieważ odpowiedzialność ubezpieczyciela sięga tak daleko, jak odpowiedzialność cywilna ubezpieczonego, to również w tych granicach odpowiada Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

Sąd Najwyższy w powołanej uchwale zwrócił uwagę, że zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę doznaną z powodu naruszenia dobra osobistego zostało w obecnym kształcie unormowane w art. 448 k.c. w wyniku nowelizacji, dokonanej ustawą z dnia 23 sierpnia 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 114, poz. 542). Orzecznictwo na tle tego przepisu było niejednolite i zmienne, lecz w nowszej judykaturze zdecydowanie przeważało stanowisko uznające mieszany charakter roszczenia opartego na art. 446 § 3 k.c. i dopuszczające możliwość kompensowania na jego podstawie nie tylko szkody majątkowej, ale także ściśle powiązanego z nią uszczerbku niemajątkowego, znajdującego wyraz w znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej poszkodowanego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2007 r., IV CSK 192/07, OSNC-ZD 2008, z. C, poz. 86 oraz niepublikowane wyroki z dnia 15 października 2002 r., II CKN 985/00, z dnia 25 lutego 2004 r., II CK 17/03, z dnia 30 czerwca 2004 r., IV CK 445/03, z dnia 22 lipca 2004 r., II CK 479/03 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., V CSK 544/07).

Radykalna zmiana nastąpiła w dniu 3 sierpnia 2008 r., czyli z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), gdyż wprowadzony przez nią art. 446 § 4 k.c. wyraźnie przewiduje, że sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Z aktualnie jednolicie ukształtowanego i utrwalonego w judykaturze Sądu Najwyższego stanowiska wynika, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dobra osobistego członków rodziny zmarłego w postaci szczególnej więzi rodzinnej i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., jeżeli śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. uchwały z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, OSNC-ZD 2011, z. B, poz. 42 i z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012, z. 1, poz. 10 oraz wyroki z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, OSNC-ZD 2010, z. C, poz. 91, z dnia 25 maja 2011 r., II CSK 537/10, niepubl., z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, OSNC 2011 -ZD, z. B, poz. 44, z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 621/10, niepubl. i z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11, niepubl.).

W orzeczeniach tych bliżej sprecyzowano i rozwinięto pojęcie i charakter tego dobra osobistego oraz przesłanki jego ochrony, przy uwzględnieniu, że treść tego prawa musi być zawsze zindywidualizowana. Poglądy te Sąd Okręgowy w pełni podzielił.

W wyroku z dnia 2 grudnia 2009 r., I CSK 149/09 (niepubl.) Sąd Najwyższy wprost odrzucił stanowisko, że ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej nie obejmuje odpowiedzialności za naruszenie dobra osobistego w postaci utraty relacji pomiędzy ojcem i synem.

Przepis art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, stanowi, że ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, będącą następstwem śmierci, uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia bądź też utraty, zniszczenia lub uszkodzenia mienia.

Z powołanych uchwał i wyroków, wydanych w sprawach, wynika, iż Sąd Najwyższy konsekwentnie uznawał, że oparte na art. 448 k.c. roszczenia osób bliskich zmarłego w wypadku komunikacyjnym są objęte ochroną ubezpieczeniową z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

Reguła, że odpowiedzialność ubezpieczyciela w ramach ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej jest wyznaczana przez zasadę i zakres odpowiedzialności ubezpieczonego, może być skorygowana przez przepisy o ubezpieczeniach. Wyrazem tego jest wyłączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela w wypadkach enumeratywnie wymienionych. Wyłączeniem nie objęto rozważanego świadczenia (art. 38 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych).

Tak więc przyjąć należy, że przez śmierć danej osoby zostaje (może zostać) naruszone własne dobro osobiste jej najbliższych, w postaci prawa do więzi rodzinnej oraz dopuszczalne jest udzielenie ochrony na ogólnej podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Odpowiedzialność w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu obejmuje zatem obowiązek zapłaty zadośćuczynienia w razie powstania uszczerbku niemajątkowego, czyli krzywdy spowodowanej ruchem pojazdu mechanicznego. Zadośćuczynienie umożliwia wyrównanie własnej szkody niemajątkowej osobie bliskiej zmarłemu.

Poglądy te Sąd Okręgowy w pełni podzielił. Rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej (art. 71 Konstytucji RP). Osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448 k.c. powinna zatem wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10, opubl. Biul. SN 2010/10/11, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 roku, III CZP 31/11, opubl. Biul. SN 2011/7/9, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku, IV CSK 307/09, opubl. OSNC-ZD 2010/3/91).

W okolicznościach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości Sądu, że czyn niedozwolony, którego następstwem była śmierć E. Ś. (2) - matki powódek była źródłem bólu, cierpienia poczucia krzywdy z powodu przedwcześnie zerwanych więzi rodzinnych. Powódki w młodym wieku straciły matkę, w której mogły znaleźć wsparcie, pomoc zarówno materialną jak i psychiczną.

Ustalając wysokość należnego powódkom zadośćuczynienia Sąd wziął pod uwagę rozmiar ich cierpienia, natężenie dolegliwości psychicznych, czas trwania, stopień uciążliwości oraz trwałość skutków. Na rozmiar krzywdy wywołanej śmiercią osoby najbliższej wpływ ma nie tylko dramatyzm doznań, ale również poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne, wstrząs psychiczny wywołany śmiercią, intensywność oraz rodzaj więzi ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia, tj. nerwicy czy depresji, roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą,

jak też stopień w jakim pośrednio poszkodowany będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości oraz zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy i wiek poszkodowanego. Należy również podkreślić, że zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny, a więc jego wysokość musi stanowić ekonomicznie odczuwalną wartość i nie może mieć jedynie charakteru symbolicznego.

Mając na uwadze stopień krzywdy doznanej przez powódki, wynikający z ustalonych okoliczności faktycznych Sąd uznał, że zadośćuczynienie rekompensujące doznaną krzywdę przez powódkę M. Ś. powinno wynieść 50.000,00 zł natomiast w stosunku do E. Ś. (1) 40 000 zł.

Za początkową datę odsetek tj. dzień 20 czerwca 2013 roku, Sąd przyjął dzień wskazany ostatecznie na rozprawie przez pełnomocnika powódek, uznając, że roszczenie w tym zakresie znajduje oparcie w art. 817 k.c.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 24 w związku z art. 448 i art. 822 k.c. Sąd orzekł jak w wyroku wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparte zostało na zasadzie ich stosunkowego rozdzielania stosownie do treści art. 100 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosły obydwie strony .

Powódki zaskarżyły wyrok w części oddalającej ich roszczenia o zasądzenie zadośćuczynienia. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucały naruszenie przepisu art. 448 w zw. z art. 23 i 24 kc poprzez błędne przyjęcie, iż zasądzone zaskarżonym wyrokiem kwoty tytułem zadośćuczynienia kompensują krzywdę doznaną przez powódki. Wnosiły o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie ich żądań w pełnej wysokości i zasądzenie kosztów procesu.

Pozwany zaskarżył wyrok w części uwzględniającej roszczenie powódek.

Zarzucał Sądowi Okręgowemu :

1) naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, w szczególności przepisu art. 24 § 1 k.c., art. 448 k.c. i art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez:

- niesłuszne przyjęcie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z mocy art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c., pomimo braku takich ustawowych przesłanek,
- nieuwzględnienie treści art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zawierającej zamknięty katalog dóbr podlegających ochronie z tytułu obowiązkowej umowy odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, a będącej przepisem szczególnym do przepisów kodeksu cywilnego,
- niesłuszne przyjęcie za odpowiednią kwotę zadośćuczynienia pieniężnego kwotę 50.000,00zł. dla M. Ś. i kwotę 40.000zł. dla E. Ś. (1).

2) naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 328 § 2 k.p.c., co miało wpływ na ocenę i treść wyroku, poprzez brak uzasadnienia wyrażonego poglądu o odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa M. i E. Ś. (1) o zadośćuczynienie oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania za I instancję według norm przepisanych i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania za II instancję według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja pozwanego nie jest uzasadniona. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc jest oczywiście nieuzasadniony. Uzasadnienie Sądu pierwszej instancji w sposób jednoznaczny i precyzyjny wskazuje podstawę faktyczną

rozstrzygnięcia oraz szczegółowo omawia i wyjaśnia podstawę prawną wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Stanowisko Sądu Okręgowego w tym zakresie jest tak szczegółowe, precyzyjne i trafne, że zarzuty apelacyjne pozwanego dotyczące naruszenia prawa materialnego Sąd Apelacyjny uznaje za oczywiście bezzasadne. Sąd Okręgowy szczegółowo przytoczył aktualne stanowisko Sądu Najwyższego w zakresie stosowania art. 23 kc w zw. z art. 448 kc w przypadku roszczeń osób bliskich w stosunku do ofiar wypadków komunikacyjnych. Stanowisko to Sąd Apelacyjny w całości podziela, co oznacza, że zasada odpowiedzialności pozwanego została w sprawie przesądzona zgodnie z obowiązującym prawem.

Natomiast w ocenie Sądu Apelacyjnego uzasadniona jest apelacja powódek w zakresie zarzucającym rażąco zaniżenie kwot zadośćuczynienia przyznanych powódkom z tytułu krzywdy odniesionej wskutek śmierci matki. Jak się wydaje, chociaż nie zostało to wyrażone wprost w uzasadnieniu, zaniżenie kwoty zadośćuczynienia wynikało z ustaleń Sądu Okręgowego dotyczącego życia osobistego E. Ś. (2), a w szczególności faktu nadużywania przez na alkoholu i jej zaniechań w zakresie sprawowanej opieki nad córkami. Podzielając te ustalenia Sąd Apelacyjny wskazuje, że z punktu widzenia krzywdy doznanej przez powódki okoliczności te mają drugorzędne znaczenie.

Podkreślić należy, że E. Ś. (2) samotnie, bez wsparcia ojców dziewczynek, wychowywała córki zapewniając im utrzymanie i opiekę. W tym celu podejmowała prace zawodową, co niewątpliwie ograniczało jej możliwości w zakresie sprawowania bezpośredniej opieki nad córkami. Powódki były z matką bardzo silnie emocjonalnie związane. Dostrzegały fakt nadużywania alkoholu, niewątpliwie cierpiały z tego tytułu i odczuwały zaniechania, jednakże to nie wpłynęło na stopień odczuwanej krzywdy po śmierci matki. Powódki zostały po śmierci matki same. Z uwagi na wiek powódek, odczuwana przez nie krzywda, konsekwencje dla życia każdej z nich nie były identyczne, ale nie oznacza to by stopień krzywdy w przypadku każdej z nich można oceniać jako różny. Niewątpliwie dla młodszej z córek zmarłej krzywda polegająca na całkowitym jej osieroceniu odczuwana była dłużej i bardziej dotkliwie z uwagi na większy i dłużej trwający deficyt uczuć rodzicielskich, których pozbawiona została w skutek śmierci matki. Jednakże podkreślić należy również, że ciężar opieki nad młodszą siostrą obciążył w zasadzie w całości starszą z siostr, która chociaż niewątpliwie miała bardziej krytyczny stosunek do matki, to krzywdę związaną z jej śmiercią odczuwała w inny rodzajowo sposób, jako konieczność przejęcia na siebie rodzicielskiej opieki nad młodszą siostrą, co niewątpliwie zaważyło nad przyszłym życiem powódki i co skutkowało poważnym obciążeniem psychicznym, która to okoliczność znajduje potwierdzenie w materiale dowodowym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, że odpowiednimi kwotami zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu doznanej przez powódki krzywdy będą kwoty po 70 000zł i na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok podwyższając do tej wysokości kwoty zadośćuczynienia, oddalając apelacje w pozostałym zakresie na mocy art. 385 kpc jako bezzasadną.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny zmienił także rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w zakresie kosztów procesu i kosztów sądowych. Ponieważ zasądzona kwota zadośćuczynienia zależała od oceny Sądu na podstawie art. 100 kpc Sąd obciążył kosztami procesu w całości pozwanego. Na koszty te złożyły się koszty pomocy prawnej udzielonej powódkom w zakresie wynagrodzenia adwokackiego i opłaty od pełnomocnictwa.

Sąd Apelacyjny obciążył pozwanego kosztami sądowymi podwyższając wysokość opłaty sądowej nakazanej do pobrania od pozwanego stosownie do wysokości ostatecznie zasądzonych kwot oraz obciążył go w całości wydatkami sądowymi. Wobec odstąpienia od obciążania powódek kosztami sądowymi Sąd uchylił pkt 10 wyroku jako bezprzedmiotowy.

Powódki wygrały apelację w znacznej części z tych względów na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i na podstawie § 2 ust. 2, § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu [Dz.U. 163, poz.1348] Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódek koszty procesu odwoławczego w wysokości po 2 700zł.